

امام هادی(ع)؛ حافظ بینش نوی و روشنگر احکام اسلامی

امام هادی(ع) دهمین پیشوای شیعیان با دانش عمیق و استدلال های منطقی خویش به اصلاح بینش مسلمانان و دفاع از کیان دین اسلام در برابر دشمنان پرداخت و با استفاده از آموزه های این دین الهی به بسیاری از مسایل اعتقادی و عقیدتی مردم آن روزگار پاسخ داد و زمینه را برای امامت امام زمان(عج) فراهم آورد.

امام هادی(ع) دهمین پیشوای شیعیان با دانش عمیق و استدلال های منطقی خویش به اصلاح بینش مسلمانان و دفاع از کیان دین اسلام در برابر دشمنان پرداخت و با استفاده از آموزه های این دین الهی به بسیاری از مسایل اعتقادی و عقیدتی مردم آن روزگار پاسخ داد و زمینه را برای امامت امام زمان(عج) فراهم آورد.

امام علی النقی(ع) در نیمه ذی الحجه 212 هجری قمری در روستای صریا در نزدیک مدینه چشم به جهان گشود و خانه امام محمدتقی(ع) و «سمانه مغریه» را با نور وجود خویش نورانی کرد. این امام بزرگوار «هادی، نقی، طیب، امین، ناصح، متوکل، فتاح، مرتضی و فقیه» لقب داشت و کنیه ایشان «ابوالحسن» بود.

آن امام همام به دلیل شهادت زود هنگام امام نهم شیعیان(ع) در حالی که هشت سال بیشتر نداشت پیشوایی مسلمانان جهان را بر عهده گرفت و اینگونه ماموریتی سنگین را در برابر دشمنان دین خدا عهده دار شد.

امامت امام علی النقی(ع) در دوره حکومت خلفای عباسی و به دلیل وجود فضایی خفقان آور نیازمند هوشیاری و تدبیرهای به هنگام امام دهم شیعیان(ع) برای گسترش دین اسلام بود تا این دین آسمانی را از گزند تحریف دشمنان در امان بدارد. در چنین شرایطی حاکم مدینه با مشاهده تلاش های امام(ع) در راه آگاه سازی جامعه، فعالیت های روشنگرانه ایشان را به اطلاع دستگاه حکومت عباسی رساند و به این ترتیب متوکل عباسی به دلیل ترس از فرمانبرداری مردمان مکه و مدینه از آن امام همام(ع) و به خطر افتادن موقعیت اجتماعی خویش، امام هادی(ع) را به سامرا، مرکز حکومت فرا خواند تا به طور مستقیم بر فعالیت های ایشان نظارت کند.

محدودیت های گسترده خلفای عباسی بر امام دهم(ع) و یاران ایشان هیچ گاه مانع ادامه تلاش آن بزرگوار در راه نشر احکام اسلامی و مبارزه با دشمنان اسلام نشد و سرانجام امام هادی(ع) در حالی که سال ها در راه هدایت پیروان دین حق، شناساندن مکتب جعفری و تربیت شاگردان و اصحابی برجسته تلاش کرد، در سوم رجب 254 هجری قمری به دستور متوکل عباسی مسموم شد و به شهادت رسید. اینک آرامگاه ایشان در شهر سامرا زیارتگاه عاشقان و دلدادگان اهل بیت(ع) است.

پژوهشگر گروه اطلاع رسانی ایرنا به مناسبت سالروز میلاد امام علی النقی(ع) با «علیرضا کاوند بروجردی» مدیر امور پژوهشی دانشگاه علوم و معارف قرآن و عضو هیات علمی این دانشگاه به گفت و گو پرداخته است.

کاوند بروجردی با اشاره به سن کم امام هادی(ع) در آغاز امامت و واکنش بزرگان مدینه به این امر گفت: پیشوای دهم(ع) در کودکی در 220 هجری قمری به مقام امامت نایل آمد که این امر را می توان زمینه ساز امامت امام زمان (عج) نیز به شمار آورد. پذیرش امامت ایشان با سن کم به دلیل برخی امور در میان برخی گروه های مختلف جامعه با میزانی از شک و شبهه روبرو شد. البته باید گفت واکنش بزرگان مدینه در این دوره نسبت به آغاز امامت امام جواد(ع) پدر ایشان، کمتر و امام نهم شیعیان(ع) نیز به زمامداری امور مسلمانان به وسیله امام علی النقی(ع) تاکید کرده بود. امام دهم شیعیان(ع) در چنین شرایطی، اطمینان بخشی و اعتماد سازی را نسبت به امامت خویش به عنوان یکی از مسایل بسیار مهم در پیش گرفت و تلاش فراوانی را در این مسیر انجام داد. در این میان کرامت و معجزه هایی نیز از ایشان صورت پذیرفت که در منبع های معتبر حدیثی و تاریخی وجود دارد؛ آن بزرگوار با استدلال و برهان های متعدد از نظر علمی و عقلی به اثبات امامت خویش پرداخت و افراد را برای پذیرش امامت خود آماده ساخت.

مدیر امور پژوهشی دانشگاه علوم و معارف قرآن درباره وضعیت سیاسی- اجتماعی دوره امامت امام هادی(ع)، اظهار داشت: این امام همام(ع) در دوران حکومت شش تن از خلفای عباسی متحمل دشواری ها و سختی های بسیاری شد و با وجود این که این حاکمان با شعار حمایت از خاندان اهل بیت(ع) روی کار آمده بودند اما در دوره امام دهم(ع) مخالفت با معارف علوی و فعالیت های شیعیان شدت گرفت و هر روز بر میزان آن افزوده می شد و در برخی موارد به شکنجه پیروان آن امام همام(ع) انجامید. دوره امام(ع) یکی از دوران سخت زندگی شیعیان به شمار می رود که با ترس و فشار دستگاه حاکم همراه بود و در این راستا متوکل به دلیل وابستگی به جریان اهل حدیث و ضدیت با معتزله، آنان را علیه یاران امام(ع) تحریک می کرد تا سرکوبی آنان بیشتر صورت پذیرد.

این استاد دانشگاه در ادامه افزود: متوکل عباسی برای نظارت بیشتر بر امام دهم(ع) در 233 هجری قمری ایشان را از مدینه به سامرا فراخواند و مردم از امام هادی(ع) استقبال باشکوهی کردند. آن بزرگوار در خانه حزیمه ابن جازم ساکن شد و تا پایان عمر به مدت 20 سال و 9 ماه در این شهر زندگی کرد و با آنکه در این دوره به ظاهر از احترام متوکل برخوردار بود اما در واقع همواره از راه های مختلف مورد دسیسه این خلیفه عباسی واقع می شد. با وجودی که متوکل دستور می داد به فاصله های متعدد زمانی خانه امام دهم(ع) بازرسی و تفتیش شود اما ایشان فعالیت های تبلیغی خود را همچنان ادامه می داد و بیشتر معارف اسلام را در قالب دعاها و روایت های اخلاقی مطرح می ساخت تا چندان موجب افزایش فشار خلیفه وقت بر اصحاب و یاران

خویش نباشد.

وی درباره فعالیت های علمی امام هادی(ع) گفت: اصلاح بینش نبوی مردم آن روزگار یکی از فعالیت های علمی آن امام بزرگوار(ع) به شمار می رفت که نمونه آن را می توان اثبات حدوث قرآن به عنوان کتاب نازل شده بر پیامبر(ص) نام برد. پاسخ به شبهه های اعتقادی درباره مسایل عقیدتی و پرسش های مرتبط با این حوزه از دیگر فعالیت های این امام همام(ع) بود که به حل بسیاری از مسایل در میان مردم آن روزگار انجامید. امام علی النقی(ع) با موضوع تحریف قرآن و جریان هایی که به تبلیغ آن می پرداختند، به مخالفت علمی برخاست. حضور و بروز مذهب های متعدد کلامی و فقهی که نتیجه شیوه تفکر گروه های مختلف بود یکی از مشکل های جامعه محسوب می شد که امام دهم(ع) در این راستا با توان علمی خویش به اصلاح آن مذهب ها و اندیشه ها اقدام کرد.

کاوند بروجردی در ادامه توضیح داد: مساله جبر و تفویض و حل امور مرتبط با این موضوع نیز از تلاش های علمی آن والامقام به شمار می رود. آشنا ساختن مردم با معارف دعاها به ویژه زیارت جامعه کبیره از دیگر فعالیت های ایشان شناخته می شود. راه اندازی سیستم وکالت که پشتوانه ارتباط میان امام و امت است و در جمع آوری خمس و وجوهات و حل معضلات کلامی و فقهی نقش اساسی دارد نیز از ابداع های آن امام همام(ع) بود.

مدیر امور پژوهشی دانشگاه علوم و معارف قرآن درباره شاگردان و اصحاب امام علی النقی(ع) تصریح کرد: بر پایه نقل ها و گزارش کتاب های رجالی، شاگردان این امام همام(ع) 185 تن بوده اند که پنج تن از مشهورترین آنان عبارتند از: «عبدالعظیم حسنی، عثمان بن سعید، ایوب بن نوح بن دراج، حسن بن راشد و حسن بن علی ناصر». عبدالعظیم حسنی(ع) که با چهار واسطه به امام حسن مجتبی(ع) می رسید مردی پارسا و دانشمند بود که امام هادی(ع) افراد بسیاری را برای حل مشکلات دینی و فقهی نزد ایشان می فرستاد. عثمان بن سعید نیز در مباحث فقهی و اخلاقی از شاگردان برجسته آن امام بزرگوار به شمار می رفت و این پیشوای شیعیان با عنوان های «امین» و «ثقه» از او یاد کرده است. ایوب بن نوح بن دراج که به تقوای بسیار شهرت داشت نیز وکیل امام دهم(ع) بود و روایت های زیادی از امور مختلف فقهی و اخلاقی از ایشان نقل کرده است. همچنین حسن بن راشد از فقهای برجسته در شناخت حلال و حرام شناخته می شد که در علم فقه و آداب فقهی تبحر داشت. حسن بن علی ناصر، دین اسلام را در منطقه دیلم نشر داد و با تمام تلاش به تبلیغ معارف اصیل و حقیقی اسلامی موجود در آموزه های گوهر بار ائمه معصوم(ع) به ویژه امام هادی(ع) پرداخت و کوشش خویش را برای اصلاح انحراف های فقهی، اعتقادی و کلامی به کار بست.

این استاد دانشگاه با اشاره به تاثیر فعالیت های شاگردان امام(ع) در ایران بیان داشت: این امر مساله ای قابل توجه به شمار می می رود که تاریخ به آن گواهی می دهد زیرا ارتباط شاگردان امام دهم(ع) با ایرانیان هم عصر خود در سده سوم به ویژه حضرت عبدالعظیم حسنی(ع)، تاثیر شگرفی بر رشد تشیع اصیل و بی پیرایه در ایران زمین داشته است. وی درباره چگونگی شهادت این امام همام(ع) یادآور شد: پیشوای دهم(ع) در شرایطی به شهادت رسید که در دوره امامت خویش با هیچ یک از حاکمان ستمگر عباسی سازش نکرد و تا هنگام شهادت از کیان اسلام و روشنگری مسلمانان دفاع کرد. ایشان برپایه روایت هایی معتبر در سوم رجب 254 هجری قمری به شهادت رسید که البته برخی منابع تاریخی شهادت این امام را در 26 جمادی الثانی یا 27 رجب می دانند.

کاوند بروجردی در پایان درباره وظیفه مسلمانان در برابر ائمه معصومین(ع) در عصر کنونی، گفت: شیعیان وظیفه دارند که اهل بیت(ع) را به خوبی بشناسند و با کسب معرفت و آگاهی نسبت به تلاش های علمی و جهادهای آنان، پیروان شایسته ای برای حافظان دین اسلام باشند. این روایت که «هر کس بمیرد و امام زمان خود را نشناسد به مرگ جاهلیت مرده است» نیز بر اهمیت شناخت امامان(ع) تاکید دارد. اطاعت از دستورهای فقهی، عقیدتی، اخلاقی و پایبندی و الگو قرار دادن آنها در مسیر زندگی از دیگر وظیفه های مسلمانان به شمار می رود. آنان همچنین باید با نشر معارف اهل بیت(ع) و دفاع از عقیده ها، اخلاق و فقه شیعی زمینه لازم را برای ظهور حضرت ولی عصر(عج) فراهم آورند.